

Наукові перспективи
Видавнича група

Прийміть наші
найщиріші вітання
зі світлим святом
зимової казки -
днем святого миколая!

Нехай прекрасні зимові
свята принесуть мир і
злагоду!

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"
СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"
СЕРІЯ "ПРАВО"
СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"
СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

**Merry
Christmas**
and happy new year

№ 12(40) 2024

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Випуск № 12(40) 2024

Київ – 2024

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

(Series «Management and administration», Series «Law», Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)

Issue № 12(40) 2024

Kyiv – 2024

ISSN 2786-5274 Print
УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12\(40\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12(40))

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2024. № 11(39) 2024. С. 1834.**

*Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 06.12.2024, № 3/12-24)*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.*

*Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук
Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації
«Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і
психологів з духовно-морального виховання».*

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290
журналу присвоєно категорію "Б" із права**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89
журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво
та торгівля, 015 - професійна освіта**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1035 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальності 053 - психологія**

*Наукове видання включено до міжнародної наукометричної
бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google
Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.*

*Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління,
права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення
результатів наукових досліджень.*

Головний редактор:

Романенко Євген Олександрович — доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Абуселідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузі)
- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Беньковська Наталя Борисівна — кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (м. Київ, Україна)
- Бондар-Підгурська Оксана Василівна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», (Полтава, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Дацій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Демідова Юлія Євгенівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» (Харків, Україна)
- Дем'янишина Олеся Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
- Дранус Любов Сергіївна — кандидат економічних наук, доцент, оцент кафедри менеджменту Чорноморського національного університету імені Петра Могили
- Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кайдашев Роман Петрович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Каламаж Руслана Володимирівна - доктор психологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія» (Рівне, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Калашнік Наталя Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова, (Вінниця, Україна) kalashnuknatalia@gmail.com
- Кобець Дмитро Леонтійович - кандидат економічних наук (доктор філософії), доцент Хмельницького національного університету, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування (м. Хмельницький, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)

- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
- Литвиненко Віктор Іванович — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Навчального наукового інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університету Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Непомняща Ірина Миколаївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
- Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (Львів, Україна)
- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Орлова Наталія Сергіївна - доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Пагута Тамара Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, директор Інституту педагогічної освіти Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (Рівне, Україна)
- Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)
- Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Савенко Олена Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету, членкиня громадської наукової організації "Фінансово-економічна наукова рада" (Київ, Україна)
- Самусь Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технології сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів, Україна)
- Сапожников Станіслав Володимирович - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)

- Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Трушкіна Наталія Валеріївна — кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Фаловська Ірина Дмитрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» (Луцьк, Україна)
- Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чепурна Мирослава Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри іноземних мов та міжнародної комунікації Черкаського державного технологічного університету (Черкаси, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Яковицька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Якушева Оксана Вікторівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва Черкаського державного технологічного університету (Черкаси, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2024
© Всеукраїнська Асамблея
докторів наук із державного управління, 2024
© Видавнича група «Наукові перспективи», 2024

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Управління та адміністрування»

Antipenko I.V., Goncharenko V.S., Reshavets Kh.B. <i>PROBLEMS OF PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE CONDITIONS OF THE NETWORK SOCIETY</i>	21
Бондарук К.С., Мартинюк Г.Ф. <i>ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ</i>	30
Борисенко О.П. <i>РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА</i>	38
Васиньова Н.С. <i>АНТИКОРУПЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕТИЧНИХ КОДЕКСІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ПЕРСПЕКТИВИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ</i>	49
Верхолаз В.Д. <i>ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МАРКЕТИНГУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ</i>	57
Горбата Л.П. <i>ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД</i>	67
Жук О.І., Гой Н.В., Драбчук Н.Ю. <i>ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ТА КОМУНІКАЦІЯ</i>	80
Корсун А.В., Бабій В.Ю. <i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я</i>	91
Косач І.А., Трейтяк А.В. <i>СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР</i>	100
Космірак А.В. <i>ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ТА СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ</i>	110

Крижова О.А. <i>СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ</i>	122
Обушна Н.І. <i>НОВИЙ ПУБЛІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СИСТЕМНА КОМПОЗИЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНКОРПОРАТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ПІДХОДІВ У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ</i>	136
Петрос О.М. <i>ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗІЇ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	147
Ткачова Н.М., Собкалова Н.П. <i>ГЕНДЕРНИЙ АУДИТ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ</i>	161
Філіппова В.Д., Беган М.П. <i>СТРУКТУРА МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	169
Форсюк В.С. <i>РОЛЬ ПРЕС-СЛУЖБИ У ПІДВИЩЕННІ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ</i>	179
Хряпинський А.П. <i>ЕВОЛЮЦІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПІДХОДІВ ДО ПРОТИДІЇ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ</i>	186
Юдіна Т.С., Вівсяник О.М. <i>ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ</i>	195
Яременко О.І., Климчук О.В. <i>ІМПОРТ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	204
Артюшок В.С., Гринчук Ю.С., Сігасва Т.Є. <i>АДАПТАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ДО ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ</i>	211
Гречаник Н.І., Стеценко В.І., Боровиков О.В. <i>РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД</i>	223
Дворська І.В. <i>МЕДИЧНИЙ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ТУРИЗМ ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ</i>	240

- Живко З.Б., Панченко В.А., Живко О.В.** 248
ВПЛИВ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СМАРТ-ЕКОНОМІКИ
- Кібік О.М., Сіянюк П.В., Лазаренко С.В.** 257
ВІДПОВІДАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
- Кудінова А.О., Зєльов Р.Я.** 268
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЧИННИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА
- Лебідь Т.В., Петруля А.М.** 279
ПЛАНУВАННЯ ПРОЄКТУ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ВОЛЬТЕЛЕКТРО»)
- Нагаєв В.М., Гіржева О.М., Кускова С.В., Бернацький О.Є.** 293
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОСЛИННИЦТВОМ НА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
- Нікіфорова Л.О., Шиян А.А., Рибалко Я.В.** 309
КЛІЄНТООРІЄНТОВАНИЙ ДИЗАЙН ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОГО (ЕЛЕКТРОННОГО) РЕЄСТРУ НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ
- Обріза О.Б.** 329
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ НА ЕКОЛОГІЧНІ ПРОЄКТИ КОМПАНІЙ
- Палвашова Г.І., Спаський І.Д.** 340
DIY-ТЕХНОЛОГІЇ У МІКРОФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ
- П'ятничук І.Д., Кафка С.М., Туровська Л.В., Григоруک І.І.** 351
НОВІ НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИКИ
- Савків У.С., Монюк Б.Р.** 364
УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПЕРСОНАЛУ ЯК СКЛАДОВА АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
- Савків У.С., Романюк Т.М., Малишівський Т.В.** 374
УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ
- Седікова І.О., Палвашова Г.І., Коренман Є.М.** 386
ІНФОРМАЦІЙНА ВІДКРИТІСТЬ – ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

СЕРІЯ «Право»

Болюбаш Є.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ НАРОДЖЕННЯ АБО СМЕРТІ ОСОБИ</i>	398
Гресь Ю.О. <i>ВСТАНОВЛЕННЯ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ: ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА</i>	408
Зільник Н.М. <i>СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	418
Кагляк І.І. <i>АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ</i>	432
Ковальчук О.Б., Розум Д.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	446
Кравчук В.М. <i>ПОЛЬСЬКА МОДЕЛЬ МИРОВИХ СУДІВ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ</i>	460
Красовський О.О. <i>РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНО- ДАВСТВА З ОГЛЯДУ НА ПРИНЦИП ДОБРОСОВІСНОСТІ</i>	470
Кулик С.В. <i>СУТНІСТЬ ВІДНОСИН МІЖ СУДОВОЮ ТА ЗАКОНОДАВЧОЮ І ВИКОНАВЧОЮ ГІЛКАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ</i>	486
Лічман Л.Г. <i>МОРАЛЬНІ ВИМІРИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	501
Макаренко Д.В. <i>КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ</i>	513
Медвідь А.Б., Медвідь Ю.О. <i>ЗМІСТ КАТЕГОРІЙ «ДОСТУП ДО СУДУ» ТА «ДОСТУПНІСТЬ ПРАВОСУДДЯ» У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ</i>	526
Найченко А.М. <i>КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ТА ОЦІНКА СУДОМ ЕЛЕКТРОННИХ (ЦИФРОВИХ) ДОКАЗІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ</i>	535
Остапенко О.І. <i>ПРО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	545

- Пипяк М.І., Петрук І.С., Жульчинська В.Я.** 557
ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ
- Пічко Р.С.** 568
*«UBI IUS IBI COSMICUS SOCIETAS» ЯК ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ
МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО ЛЮДСТВА*
- Святошнюк А.Л.** 581
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОГОВОРУ НАДАННЯ ПОСЛУГ З ОХОРОНИ МАЙНА
- Сергієнко Н.А., Бабяк М.О.** 588
*ПЕРЕВІРКА ДОКУМЕНТІВ УПОВНОВАЖЕНИМИ ОСОБАМИ ПІД ЧАС ДІЇ
ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР*
- Устінова-Бойченко Г.М., Скрябін О.М.** 604
ФОРМИ ВИРІШЕННЯ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ
- Цимбалюк В.І.** 613
*СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК
ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ
УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ*

СЕРІЯ «Економіка»

- Dailu Shi, Hlushchenko Ya.I., Korohodova O.O., Chernenko N.O.** 626
*INCREASING FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN THE CONTEXT OF
GLOBAL DECARBONIZATION*
- Danylenko V.V.** 638
*INTEGRATION OF DIGITAL SOLUTIONS AND SERVICE DELIVERY SYSTEMS
INTO THE TOURISM BUSINESS MANAGEMENT TECHNOLOGY*
- Motuzka O., Szyszko M.** 649
*AN ASSESSMENT OF THE MONETARY POLICY OF THE NATIONAL BANK OF
UKRAINE IN TIME OF THE WAR IN UKRAINE: TOOLS AND EFFECTS*
- Бас П.А.** 657
*ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА: ЕКОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ В ЕПОХУ
ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ*
- Буторіна В.Б., Ковтуник І.І.** 669
*ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ ПІД-
ПРИЄМСТВ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК
ЇХНЬОГО РОЗВИТКУ*
- Гевчук А.В., Слободянюк В.А.** 680
*ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ(ШІ)*

Генсьор В.Ф. <i>ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	692
Ємельянов О.Ю., Гаврась Д.Р. <i>РЕГУЛЮВАННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ НА ШЛЯХУ ДО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ</i>	705
Маєтний М.І. <i>РОЗВИТОК І ВПРОВАДЖЕННЯ БІОЕНЕРГЕТИКИ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ</i>	716
Маліков В.В. <i>ОСНОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ: ПРИНЦИПИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ</i>	727
Махоткіна Л.Б., Челомбійко Т.В., Сергєєва О.Р. <i>СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУСПІЛЬСТВА</i>	739
Ніколаєнко Є.А., Рекотова В.І. <i>РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	745
Овчарук О.М., Переверзєв О.С. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА</i>	753
Онофрійчук О.П., Медведєв І.І., Сокол О.А., Підгрушний В.А., Серветник М.А., Авдейчик О.М. <i>ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ</i>	765
Опря Б.О., Хоптяр А.Ю. <i>ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ: СТВОРЕННЯ СУЧАСНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ НА ПРИКЛАДІ ТУРАГЕНЦІЇ «МОРЕ ТУРІВ»</i>	777
Петренко Л.М., Худіков П.В. <i>ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ФАКТОРИ ТА ЗАГРОЗИ</i>	788
Петруняк Ю.Я. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ ОКРЕМИХ КРАЇН-РЕЦИПІЄНТІВ</i>	799
Проскуріна Н.М., Плутицька К.М., Квашина Д.І. <i>ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ЕВОЛЮЦІЮ ПРОФЕСІЙНОГО АУДИТУ</i>	811
Русин-Гриник Р.Р., Данько Т.І. <i>АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА ЗАСАДАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТО- СПРОМОЖНОСТІ</i>	819

- Тесак О.В.** 830
*ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ МАРКЕТИНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДА-
РЮВАННЯ*
- Томчук В.В., Мамаєнко Ю.О.** 836
СУТНІСТЬ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ
- Хайло Я.М.** 844
*МЕТОД ОЦІНКИ ВТРАТ ФІЗИЧНИХ ОБСЯГІВ ПОСЛУГ В СИСТЕМАХ
ВОДОПОСТАЧАННЯ І ВОДОВІДВЕДЕННЯ МІСТ ПІДПРИЄМСТВ
ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ*
- Харчук О.Г., Щоголь В.О.** 857
*РИНОК ПРАЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ: АДАПТАЦІЯ УКРАЇНИ ДО НОВИХ
ВИКЛИКІВ*
- Ходаківський С.В.** 872
*ВПЛИВ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НА ЕКОНОМІЧНУ
СТАБІЛЬНІСТЬ КРАЇН*
- Хоптяр А.Ю.** 882
*КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ЗАМОК, ЯК ОБ'ЄКТ СВІТОВОЇ ІСТОРИКО-
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК, ПЕРСПЕКТИВИ,
ТУРИСТИЧНІ АТРАКЦІЇ*
- Шабетя С.А.** 889
*ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ВІТРОВОЇ ТА СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В
РОЗУМНІ МЕРЕЖІ*
- Шаровський В.П.** 899
*ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ ЗАВДАНЬ ТА КРИТЕРІЇВ ДЛЯ МОДЕЛІ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА*
- Шашин О.Ю.** 909
*УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЙ АНТИСИПАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
ВИРОБНИЧИМ ПІДПРИЄМСТВОМ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ В
УМОВАХ КРИЗ*

СЕРІЯ «Педагогіка»

- Lopushenko A.V.** 924
*CONCEPTUALIZATION AND SYSTEMATIC ANALYSIS OF THEORIES AND
TYPES OF MOTIVATION FOR LEARNING ENGLISH*
- Maliovana Ya.T.** 936
*THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE FORMATION OF FUTURE
TEACHERS' VALUE-BASED ATTITUDE TO PROFESSIONAL ACTIVITY*

- Shumaieva S.P.** 953
THE WAYS OF PREPARING TEACHERS TO WORK WITH SEN CHILDREN IN EARLY EDUCATION SETTINGS OF THE USA
- Бажан С.П.** 961
МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ТЕХНІЧНИМ ОСВІТНЬО-НАУКОВИМ КЛАСТЕРОМ
- Бех І.Д., Канішевська Л.В., Журба К.О.** 982
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ШКОЛЯРІВ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ОСМИСЛЕННІ
- Вертугіна В.М., Ващук О.О.** 995
ВИХОВАННЯ ОСНОВ ПАТРІОТИЗМУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАСАДАХ ІСТОРИЧНИХ ТРАДИЦІЙ
- Горбач Н.Л., Кальченко Т.М., Бортник Ю.М., Савченко О.О.** 1008
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК В НЕМОВНОМУ ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ
- Гордієнко Ю.А.** 1017
СТРУКТУРА ІНЩОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ
- Гордієнко С.М., Приходько О.В.** 1027
ЕКРАНИ ТА ДІТИ: ЯК ЗБАЛАНСУВАТИ ВИКОРИСТАННЯ ГАДЖЕТІВ І РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК
- Гриньова М.В., Рожнова Т.Є.** 1036
ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧИМ РОЗВИТКОМ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТНИХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
- Домашенко С.В., Гнєздовський О.В., Морозов Д.М.** 1047
ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: АДАПТАЦІЯ ДО СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ
- Зорочкіна Т.С., Здір Д.Р., Демешева Д.О.** 1061
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
- Ігнатіщев М.Р., Камінський Р.Ф.** 1071
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОКОНТЕНТУ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ
- Ісаєва І.Ф.** 1082
ФОРМУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

- Калинич М.В.** 1093
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОЦІНЮВАННЯ ВЛАСНОЇ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІМИ ПЕРЕКЛАДАЧАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
- Клевака Л.П., Шевчук В.В., Гресь К.О.** 1106
ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТЯЧИХ МАЙДАНЧИКІВ В ПОЛТАВСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ
- Корсікова К.Г., Потапова Н.В., Отрошко Т.Ф.** 1117
ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ
- Курок В.П., Бурчак С.О., Зінченко А.В.** 1130
ОСНОВНІ НАПРЯМИ, СТРУКТУРА ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
- Куц О.С., Кулик І.Г., Славінська Т.М., Сорокіна С.О.** 1142
ОБСЯГИ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ, ЯК ЧИННИК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ
- Лопушенко А.В.** 1152
ЛІНГВІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНИХ ФРАНЦУЗЬКИХ ДЕТЕРМІНАТИВІВ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ
- Любарець О.В.** 1164
АУДІОВІЗУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАКОРДОННІЙ ПРАКТИЦІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
- Маргинюк М.Т., Підгорний О.В.** 1177
ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ УЯВЛЕНЬ ПРО ЦІЛІСНІСТЬ МАТЕРІАЛЬНОГО СВІТУ ТА ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ: ДОСВІД ТЕОРЕТИКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
- Мітєва А.** 1208
ІНКЛЮЗИВНІ ПРАКТИКИ В МИСТЕЦТВІ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННІ: ШЛЯХ ДО СТВОРЕННЯ ГАРМОНІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА
- Палагута А.М., Сновида В.Є., Тульчинська Д.М.** 1220
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
- Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І.** 1231
РОЛЬ ЦИФРОВИХ МЕДІА У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТРАДИЦІЙНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ
- Скочеляс В.В., Мельничок О.Я., Зайвий Р.О.** 1243
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ

- Скрипнікова В.О., Кувшинова А.О., Войтко Т.М.** 1251
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ВИХОВАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ
- Сухопара І.Г., Колій Д.О.** 1261
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
- Фаріонов В.М., Голуб В.П., Зубаль М.В., Бірюк В.В.** 1273
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО ОТОЧЕННЯ НА МОТИВАЦІЮ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ СПОРТОМ
- Шемчук В.А.** 1284
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА З ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ: КОНЦЕПТУАЛЬНА, ОРГАНІЗАЦІЙНА, ЗМІСТОВА ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКИХ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ
- Шунков В.С.** 1299
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАРМАЦЕВТІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ
- Ялова А.М.** 1313
ІНОЗЕМНА МОВА ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ
- Яригіна Н.М.** 1322
ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУТЬ, ПРИНЦИПИ, ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ
- СЕРІЯ «Психологія»**
- Kargina N.V., Melnychuk I.V.** 1333
PATERNES OF PECULIARITIES THAT ARE AFFECTED BEFORE EXPERIENCED PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF A HIGH STAGE
- Svatenkova T.I.** 1345
ADOLESCENTS` EDUCATIONAL ACTIVITIES MOTIVATIONAL POTENTIAL IN A PANDEMIC CRISIS
- Баранова А.П.** 1358
БАЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ СВОГО МАЙБУТНЬОГО В УМОВАХ ВІЙНИ
- Барсученко І.В.** 1366
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ НЕПОВНОЛІТНИХ, СХИЛЬНИХ ДО ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ

- Белякова С.М., Григораш Г.О.** 1378
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ
- Белякова С.М., Єригіна К.В.** 1387
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Белякова С.М., Кучерявенко С.А.** 1397
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМО-ВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ ПТНЗ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Белякова С.М., Рукіна О.О.** 1408
КОРЕКЦІЯ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У ДОРОСЛИХ ЗАСОБАМИ ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ТЕРАПІЇ
- Белякова С.М., Шпичак В.С.** 1420
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ ВІД СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ
- Бобилева Я.В., Сорока Д.Г.** 1433
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА В ЛІКУВАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ УСТАНОВАХ
- Богдан І.І.** 1440
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ВЕРБАЛЬНИХ І НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННІ
- Большакова А.М.** 1452
АНТИКОРУПЦІЙНА ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ЗАПОБІГАННЯ ФОРМУВАННЮ КОРУПЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ
- Бондаревич С.М., Фоміна І.В.** 1465
ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА ДЕПРЕСИВНІ СТАНИ ОСОБИСТОСТІ ПРИ ХРОНІЧНОМУ СТРЕСІ У МОРЯКІВ
- Бортняк В.А.** 1485
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІСЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ
- Булакаєв Д.В.** 1497
ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ РЕКЛАМИ НА ПСИХОЛОГІЮ ЛЮДИНИ
- Волинець Н.В., Шевчук І.В.** 1509
ПРОФЕСІЙНЕ ТА ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Гончар І.Г.** 1524
МІЖНАРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

- Каргіна Н.В.** 1536
МІСЦЕ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ ПРОБЛЕМ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ І ТЕРАПІЇ КЛІЄНТА: ШЛЯХ ВІД ОСОБИСТОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПОНЯТІЙНОЇ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ
- Карпюк Ю.Я., Яцишин В.Б.** 1546
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ СТРЕСУ НА ЕКОНОМІЧНУ ПОВЕДІНКУ СПОЖИВАЧІВ В ЧАС ВІЙНИ
- Керцман О.О.** 1559
БЛОГОСФЕРА ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ ЗАЛУЧЕННЯ ДО СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ МАТЕРІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ
- Котляр Л.І., Кернас А.В., Чумаєва Ю.В., Бондаревич С.М., Сідун О.Ю., Бурдужа О.М.** 1568
ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПСИХОЛОГІЯ»
- Кучерган Є.В.** 1586
ПСИХОДІАГНОСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПСИХОЛОГА В ОРГАНІЗАЦІЇ
- Лаптев І.М.** 1599
СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ОСОБИСТОСТІ
- Митус В.І.** 1611
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗВО ДО РОЗВ'ЯЗКУ НОВИХ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАВДАНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Московченко В.В.** 1622
ЗМІНИ В МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
- Нікулін Д.І.** 1633
ЕМОЦІЙНІ БАР'ЄРИ У МІЖОСОБИСТОМУ СПІЛКУВАННІ ЯК НАСЛІДОК ДИТЯЧОЇ ТРАВМАТИЗАЦІЇ
- Новіков С.О.** 1643
РОЗВИТОК КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
- Овчаренко В.О.** 1654
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОЇ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ В СОЦІАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ
- Онищенко О.О.** 1666
ПОШУК СЕНСУ ЖИТТЯ І ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Пасхін Г.І. <i>ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ЗМІНУ СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ</i>	1679
Симоненко С.М., Костюніна О.В., Красова А.В. <i>ВПЛИВ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ УМОВ НА ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТУДЕНТІВ - ПСИХОЛОГІВ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	1691
Стеценко А.І., Хмарук Н.І. <i>ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ</i>	1701
Хараджи М.В., Матвійчук І.А. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕЖИВАННЯ КРИЗИ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ У ЖІНОК</i>	1715
Черненко К.Л. <i>ВПЛИВ БОЙОВОГО СТРЕСУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАВДАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ</i>	1728
Шаумян О.Г. <i>РОЛЬ ПРОЦЕСІВ САМОЗМІНЮВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	1740
Шевчук В.В. <i>ФІЛОСОФСЬКИЙ НАПРЯМ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ ПОЛТАВЩИНИ У ХVІІІ-ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯХ</i>	1753
Шикун О.П., Белікова О.А. <i>ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ</i>	1765
Шпак М.М. <i>ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ ТА НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ</i>	1781
Штих І.І., Долинай М.І. <i>ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ</i>	1794
Янчишин І.О. <i>РОЗВИТОК СФЕРИ ДОМАГАНЬ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ВНУТРІШНЬО-СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ</i>	1806
Ярита І.І., Ільченко Р.М., Спіріна І.Д. <i>АДАПТАЦІЯ ЗАКОРДОННИХ МЕТОДИК ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ДО УКРАЇНСЬКОГО ОСВІТНЬОГО КОНТЕКСТУ</i>	1818

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Вийшов № 12(40) 2024 журналу категорії Б «Наукові інновації та передові технології».

Порушені на сторінках видання питання викликають чимало наукових дискусій щодо: висвітлення результатів емпіричного дослідження професійного та емоційного вигорання військово-службовців ДПСУ в умовах війни; прогнозування інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку рослинництва в сільськогосподарських підприємствах на основі удосконалення господарського механізму аграрного менеджменту в умовах технологічних трансформацій агропромислового комплексу України; визначення

правової природи договору надання послуг з охорони майна, а, також, виявлення його особливостей та визначення його місця в системі цивільно-правових договорів; розвитку критичного мислення у майбутніх психологів, розробки корекційної програми психологічної підтримки для покращення критичного мислення у майбутніх психологів та ін.

Бажаю міцного здоров'я, творчої наснаги, професійних злетів, життєвого оптимізму, людського щастя та процвітання, бути завжди наповненими радістю!

Разом наближаємо Перемогу!

З повагою,

**директор Видавничої групи «Наукові перспективи»,
кандидат наук з державного управління, доцент,
Лауреат премії Президента України для молодих вчених,
Лауреат премії Верховної Ради України
молодим ученим**

Ірина Жукова

УДК 343.132

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12\(40\)-432-445](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12(40)-432-445)

Кагляк Інна Іллівна кандидат юридичних наук, старший викладач
Права, Вінницький національний аграрний університет, тел.: (098) 375-59-50,
<https://orcid.org/0009-0006-8976-3072>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі проведення огляду місця події при розслідуванні воєнних злочинів в Україні. Зосереджено увагу на аналізі особливостей проведення огляду місця події як однієї з найважливіших слідчих дій. На основі комплексного аналізу теоретичних положень криміналістики та міжнародного гуманітарного права, а також практичних аспектів проведення слідчих дій у зоні бойових дій, автор визначає основні проблеми, з якими зустрічаються фахівці, зокрема криміналісти, при проведенні огляду місця події. Основні серед них: дотримання безпеки учасників розслідування, фіксація слідів, виявлення та ідентифікація масових поховань, взаємодія з іншими органами та міжнародними організаціями у процесі розслідування.

Автором здійснено всебічний аналіз особливостей проведення огляду місця події в умовах збройного конфлікту з урахуванням специфіки воєнних злочинів, вчинених на території України.

Запропоновано комплекс заходів щодо оптимізації процесу огляду місця події в умовах воєнного стану, включаючи використання сучасних технологій, розробку стандарту проведення огляду місця події в умовах воєнного стану та забезпечення міждисциплінарної співпраці.

Автор пропонує ряд практичних рекомендацій для вдосконалення методики проведення оглядів місця події, таких як: використання сучасних технологій (дрони, 3D-сканування), розробка стандартних операційних процедур, забезпечення міждисциплінарної співпраці та створення спеціалізованих підрозділів для розслідування воєнних злочинів.

Зроблено висновки про те, що проведення огляду місця події під час розслідування воєнних злочинів свідчить про необхідність комплексного підходу, який враховує як юридичні, так і криміналістичні аспекти. Проведення огляду місця події при розслідуванні воєнного злочину вимагає від криміналістів високої кваліфікації, гнучкості та готовності до роботи в екстремальних умовах. Наголошено на тому, що використання сучасних технологій, таких як дрони та 3D-сканери, дозволяє більш ефективно фіксувати та аналізувати сліди злочинів. Отримані результати дослідження

свідчать про необхідність подальшого розвитку теоретичних та практичних аспектів цієї проблематики. Зокрема, перспективним напрямком досліджень є розробка сучасних стандартів проведення слідчих дій, в тому числі огляду місця події, в умовах війни, що матиме важливе значення не лише на національному, а й на міжнародному рівні.

Ключові слова: воєнні злочини, слідча дія, огляд місця події, криміналістичні методи.

Kahliak Inna Iliyva Candidate of Law Sciences, Senior teacher of Law, Vinnytsia National Agrarian University, tel.: (098) 375-59-50, <https://orcid.org/0009-0006-8976-3072>

CURRENT PROBLEMS OF SCENE INVESTIGATION IN WAR CRIMES INVESTIGATIONS

Abstract. The article is devoted to the current problem of conducting a scene inspection during the investigation of war crimes in Ukraine. The focus is on the analysis of the features of conducting a scene inspection as one of the most important investigative actions. Based on a comprehensive analysis of the theoretical provisions of criminology and international humanitarian law, as well as practical aspects of conducting investigative actions in a combat zone, the author identifies the main problems that specialists, in particular criminologists, encounter when conducting a scene inspection. The main ones include: ensuring the safety of investigation participants, recording traces, detecting and identifying mass graves, and interacting with other bodies and international organizations during the investigation process.

The author has carried out a comprehensive analysis of the features of conducting a scene inspection in conditions of armed conflict, taking into account the specifics of war crimes committed on the territory of Ukraine.

A set of measures is proposed to optimize the process of conducting a scene inspection under martial law, including the use of modern technologies, developing a standard for conducting a scene inspection under martial law, and ensuring interdisciplinary cooperation.

The author offers a number of practical recommendations for improving the methodology for conducting crime scene inspections, such as: the use of modern technologies (drones, 3D scanning), the development of standard operating procedures, ensuring interdisciplinary cooperation and the creation of specialized units for the investigation of war crimes.

The conclusions are drawn that conducting a crime scene inspection during the investigation of war crimes indicates the need for a comprehensive approach that takes into account both legal and forensic aspects. Conducting a crime scene inspection during the investigation of a war crime requires criminologists to be

highly qualified, flexible and prepared to work in extreme conditions. It is emphasized that the use of modern technologies, such as drones and 3D scanning, allows for more effective recording and analysis of traces of crimes. The results of the study indicate the need for further development of theoretical and practical aspects of this issue. In particular, a promising area of research is the development of modern standards for conducting investigative actions, including scene examination, in wartime, which will be of great importance not only at the national but also at the international level.

Keywords: war crimes, investigative action, scene examination, forensic methods. Ключові слова: воєнні злочини, слідча дія, огляд місця події, криміналістичні методи.

Постановка проблеми. В умовах сучасних викликів, зокрема повномасштабної війни, криміналістика потребує активізації наукових досліджень для розробки інноваційних засобів протидії злочинності та адаптації до нових реалій євроінтеграції. Актуальні процеси євроінтеграції та повномасштабна війна сформували нові виклики для системи кримінальної юстиції. Для ефективного протистояння цим викликам криміналістика повинна зосередитися на розробці інноваційних криміналістичних технологій та методів, а також на проведенні фундаментальних досліджень, спрямованих на формування науково обґрунтованої бази для вирішення практичних завдань в умовах війни.

Військова агресія Росії проти України стала каталізатором для розвитку криміналістики. Сьогодні науковці в галузі криміналістики покликані розробляти новітні технології та методики, які дозволять ефективно протидіяти злочинності, пов'язаній із війною, та забезпечити захист національної безпеки в умовах євроінтеграції

Сучасні реалії вимагають від криміналістики оперативного реагування на нові загрози. Наукові дослідження в цій галузі повинні бути тісно пов'язані з потребами практики, сприяючи розробці ефективних засобів розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних з військовою агресією, та інших видів злочинної діяльності.

Актуальні проблеми огляду місця події як важливого етапу розслідування воєнних злочинів, є надзвичайно важливими у контексті російсько-української війни, оскільки розслідування воєнних злочинів є невід'ємною частиною міжнародного кримінального правосуддя та забезпечення відповідальності винних.

Дослідження особливостей проведення огляду місця події в умовах бойових дій є необхідним для забезпечення всебічного, об'єктивного та неупередженого розслідування воєнних злочинів, а також для подальшого їх розгляду в національних та міжнародних судах. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробки ефективних методик збору та фіксації

доказів воєнних злочинів в умовах війни. Крім того, сьогодні є очевидною необхідність розробки національних стандартів проведення слідчих дій у воєнний час, які б відповідали міжнародним стандартам і забезпечували ефективне збирання та зберігання доказів.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення підготовки фахівців, розробки нових методичних рекомендацій та законодавчих змін, що спрямовані на більш ефективне розслідування воєнних злочинів в Україні та інших країнах, які зазнають збройної агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд місця події є однією з основних слідчих дій, що передбачає збір фіксацію та зберігання доказів при розслідуванні воєнних злочинів, тому науковці-криміналісти зосереджують значну увагу на дослідженні цієї проблеми. Проблему огляду місця події під час війни досліджували такі науковці як О. Батюк, С. Дмитрів, І. Клепиковський, І. Пиріг, О. Пчеліна, Р. Степанюк, Т. Фоміна, В. Цимбалюк, О. Юхно, С. Чернявський, Т. Тетерятник А. Шепітько тощо. Однак, зважаючи на подальшу ескалацію воєнних дій, і як наслідок, зростання кількості воєнних злочинів, необхідність їх якісного, ефективного та оперативного розслідування потребує розробки нових методичних рекомендацій, змін до законодавства та розроблення спеціальних стандартів.

Метою статті є вивчення основних проблем, з якими стикаються криміналісти під час проведення огляду місця події в умовах війни та надання пропозицій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Огляд місця події – як невідкладна слідча (розшукова) дія відіграє важливу роль у розслідуванні воєнних злочинів. Складнощі, спричинені війною, створюють додаткові виклики для слідства, а особливості воєнного стану вимагають спеціальних підходів до проведення огляду місця події.

Воєнні злочини - це міжнародні правопорушення, які суперечать основним принципам гуманітарного права. За їх скоєння передбачена відповідальність як на національному, так і на міжнародному рівні. Розслідування цих злочинів здійснюється за загальними правилами, однак має свої особливості. Слідчі дії та заходи забезпечення кримінального провадження мають бути адаптовані до умов воєнного стану й специфіки правопорушень.

Під час розслідування воєнних злочинів роль огляду місця події є дуже важливою, оскільки в ході її проведення вдається зафіксувати слідову інформацію, яка вказує на вчинення саме воєнних злочинів, які полягають у порушенні звичаїв та законів війни, задокументувати їх наслідки. Варто відзначити, що документування воєнних злочинів відбувається під час, а не після завершення воєнних дій. Тому своєчасність оглядів місця події є дуже важливою та виправданою, адже в результаті бойових дій існує висока вірогідність, що місце події буде знищено чи суттєво змінено. Крім того, слід пам'ятати, що огляд місця події є чи не найбільш інформативною слідчою

(розшуковою) дією та дозволяє зібрати значну частину доказів воєнних злочинів, вчинених рф в Україні. Тому перед працівниками правоохоронних органів лежить важливе завдання, яке полягає у своєчасному проведенні оглядів місця події під час розслідування воєнних злочинів із суворим дотриманням вимог чинного законодавства та з використанням сучасних досягнень науки та техніки.

Крім того, криміналістично значуща інформація, отримана під час огляду місця події може бути використана в міжнародних судових органах. Саме тому, як зазначає В. Клепіковський у своєму дослідженні, «вкрай важливо дослідити специфіку проведення огляду місця події, адже в більшості випадків саме дана слідча дія дозволяє оперативно отримати докази щодо воєнних злочинів, які вчиняються на території України. Огляд місця події є невід'ємною слідчою дією для документування як воєнних злочинів, пов'язаних зі знищенням майна, так і насильницьких злочинів проти мирного населення. Водночас необхідно підкреслити, що в окремих випадках слідчий або інша уповноважена особа повинен частково чи повністю змінити тактику проведення огляду місця події з огляду на загрозу життю учасників слідчої дії, кількості дій, які необхідно провести у короткий проміжок часу або в силу інших причин, які виникають лише в місцях проведення бойових дій» [1, с. 144].

Слід наголосити на тому, що розслідування воєнних злочинів є надзвичайно складним процесом, який вимагає не лише юридичних знань, а й глибокого розуміння військових дій, психології учасників конфлікту та міжнародного права. Для успішного розслідування необхідно подолати численні перешкоди, пов'язані з об'єктивними умовами ведення бойових дій, суб'єктивними факторами, пов'язаними з поведінкою учасників конфлікту, а також правовими та інституційними проблемами.

На розслідування воєнних злочинів впливає низка факторів, зокрема геополітичні, правові, безпекові, тактичні, логістичні, інформаційно-комунікаційні тощо. На організацію, методику та тактику розслідування у воєнних злочинах, впливають об'єктивні умови, пов'язані з веденням бойових дій, а саме масштабність злочинів (велика кількість справ, масові поховання, що ускладнюють ідентифікацію жертв) швидка змінюваність обстановки (зміни на фронті, руйнування доказів, переміщення людей і об'єктів), ризики для життя і здоров'я (загибель або поранення учасників процесу, мінування територій, обстріли), логістичні труднощі тощо. До суб'єктивних факторів належать політизація розслідувань (використання їх для досягнення політичних цілей, маніпуляція інформацією, спротив розслідуванню з боку держави-агресора, відмова від свідчень, приховування доказів, психологічні травми учасників процесу тощо [2 с. 84].

Проведення такої слідчої (розшукової) дії як огляд місця події регламентовано Кримінальним процесуальним кодексом України у статтях 237-239, 241. Слід звернути увагу на те, що визначення поняття «місце події»

відсутнє у нормативно-правових актах. Досить слушним, на нашу думку, є визначення «місце події – це територія (приміщення тощо), на якій ймовірно було вчинено кримінальне правопорушення або наявні сліди ймовірного кримінального правопорушення і відносно якого уповноважена особа приймає рішення про необхідність проведення огляду як невідкладної процесуальної дії на початковому етапі досудового розслідування», і у свою чергу огляд місця події – це «різновид огляду як слідчої (розшукової) дії, який проводиться на території, на якій було ймовірно вчинено кримінальне правопорушення або наявні сліди ймовірного кримінального правопорушення, та який відбувається, як правило, на початковому етапі досудового розслідування» [1, с. 4-5].

Після вторгнення РФ на територію нашої держави Кримінальний процесуальний кодекс України було доповнено розділом IX «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану». Так, відповідно до ст. 615 в умовах воєнного стану діє особливий режим кримінального провадження, відповідно до якої «у невідкладних випадках до винесення дізнавачем, слідчим, прокурором постанови про початок досудового розслідування може бути проведений огляд місця події (постанова приймається невідкладно після завершення огляду)» [3].

Огляд місця події – це перший і найважливіший крок у розслідуванні кримінального правопорушення. Адже саме під час огляду закладається фундамент для подальшого розслідування, оскільки саме тут збирається основна маса доказів. Ефективність огляду місця події безпосередньо пов'язана з дотриманням певних тактичних правил та використанням спеціальних знань і навичок. Від того, наскільки правильно буде організований і проведений огляд, залежить успіх всього розслідування.

Аналізуючи положення кримінально-процесуального законодавства, можна визначити такі особливості проведення огляду місця події в умовах воєнного стану:

1) огляд місця події може проводитись без внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) у випадку, якщо відсутня технічна можливість такого внесення. У цьому випадку слідчий, дізнавач або прокурор повинні невідкладно винести постанову про початок досудового розслідування (абз. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України);

2) за відсутності можливості складання процесуальних документів про хід і результати проведення огляду місця події фіксація здійснюється доступними технічними засобами з подальшим складенням відповідного протоколу не пізніше сімдесяти двох годин з моменту завершення огляду місця події (абз. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України);

3) огляд місця події в житлі чи іншому володінні особи може проводитись без участі понятих, якщо їхнє залучення є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я. У такому

випадку хід і результати проведення огляду житла чи іншого володіння особи в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису (абз. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України);

4) копії матеріалів огляду місця події в обов'язковому порядку зберігаються в електронній формі у дізнавача, слідчого чи прокурора (ч. 14. ст. 615 КПК України) [4].

Ефективність та успішність огляду місця події, особливо під час досудового розслідування воєнних злочинів, залежить від належної організації роботи всіх учасників цієї слідчої (розшукової) дії на кожному її етапі. Важливу роль у цьому відіграє активне застосування криміналістичних рекомендацій щодо підготовки, проведення та документування процесу і результатів огляду.

Слід наголосити на тому, документування воєнних злочинів та пов'язаних з війною кримінальних правопорушень є первинним та важливим завданням у їх розслідуванні. Огляди місць події можуть полягати у документуванні злочинних дій військових країни-агресора, пошкоджень цивільної інфраструктури, в оглядах місць дислокації ворожих військових формувань, а також оглядах місць масових поховань жертв військової агресії або поодиноких поховань осіб, які постраждали від обстрілів, або інших дій ворожих військових, місць катування військовополонених або цивільних осіб; по-друге, злочинних дій цивільних осіб, які співпрацювали із агресором, наприклад, огляди за фактами колабораційної діяльності, передачі інформації про місце знаходження військової техніки або військових об'єктів, вчинення майнових злочинів в умовах воєнного стану тощо [5, с.318].

Оглядом місця події під час розслідування воєнних злочинів «можуть бути: ділянки місцевості, що були піддані бомбардуванню; воронки від ракет, снарядів; окремі будівлі, гаражі, сараї зі слідами влучання боєприпасів; будівлі, що зазнали пожежі внаслідок воєнних дій; ділянки місцевості на яких розташована військова техніка (танки, вантажні машини, бойові машини піхоти, бронетранспортери, зенітно-ракетні установки тощо), як боєздатна, так і зі слідами влучання боєприпасів, частково згоріла, зламана, пошкоджена; ділянки місцевості на якій знаходяться нерозірвані боєприпаси, міни, ракети (їх частини), вогнепальна зброя; місця поховань, можливо масових; трупи та частини тіл на місці їх виявлення. Також окремо можуть бути оглянуті предмети, вилучені з місця події: військова техніка, автомобілі, зброя, боєприпаси» тощо [6, с.348].

Зважаючи на різноманіття об'єктів, що підлягають огляду, слідчому необхідно залучати велику кількість спеціалістів, з якими спеціалісту-криміналісту необхідно активно співпрацювати задля досягнення якнайкращих результатів. Слід зазначити, що огляди в умовах війни потребують суворого дотримання заходів безпеки для слідчих та цивільних.

Перед початком огляду місця події в зоні надзвичайної ситуації необхідно чітко визначити його межі. Слідчий може обрати один із методів огляду або комбінувати їх. Один із підходів — секторний метод, коли слідчий, перебуваючи в центрі території, визначає напрям магнітного меридіана за компасом і послідовно досліджує кожен сектор.

Однак, враховуючи потребу в оперативності та можливе проведення паралельних рятувальних робіт, більш ефективним є метод огляду за квадратами. Для великих територій доцільно поділити місце події на невеликі ділянки чи об'єкти, кожен із яких отримує свій порядковий номер. На цих ділянках працюють окремі слідчі групи. Координацію їхньої діяльності здійснює один або кілька слідчих, які мають загальне уявлення про місце події та регулюють роботу груп, забезпечуючи обмін інформацією про обставини, знайдені докази та вилучені речі. Цей метод є ефективним для значних територій, де основна увага може бути зосереджена на певних важливих ділянках. Окремі зони, що не потребують детального аналізу, можуть оглядатися формально, без залучення експертів або спеціалістів.

Для реалізації такого підходу потрібні значні людські ресурси та криміналістичне обладнання, що слід враховувати під час планування. У разі необхідності кількість залучених сил і засобів може бути збільшена безпосередньо в процесі огляду.

Огляд пошкоджень та руйнувань інфраструктурних об'єктів має на меті максимально зафіксувати наслідки знищення рухомих і нерухомих об'єктів, території тощо для визначення завданих збитків. Під час огляду виявляються потерпілі та жертви серед населення, а також залишки зброї чи боєприпасів, що спричинили руйнування. Знайдені речові докази транспортуються до визначених місць зберігання.

Першочерговим завданням при розслідуванні авіаційних чи ракетних ударів, артилерійських обстрілів є встановлення напрямку обстрілу або траєкторії польоту снаряда. Ця інформація дозволяє ідентифікувати приблизне місце розташування ворожої техніки чи підрозділу, а також військовослужбовців, які здійснили обстріл. Зібрані дані стануть основою для підготовки матеріалів до Міжнародного суду з метою притягнення до відповідальності російської федерації та конкретних військових за порушення законів і звичаїв війни.

Для визначення напрямку удару або обстрілу (прильоту снаряда) використовують комплексний підхід: дослідження на місці події та запити до військових і цивільних установ.

Методи встановлення напрямку на місці події включають:

- аналіз відеозаписів із камер спостереження або знятих цивільними під час обстрілу;
- опитування очевидців;
- детальний огляд вирви (воронки) та пошкоджень об'єктів поблизу.

Місце події потрібно зафіксувати за допомогою криміналістичної фото- та відеозйомки. За можливості можна використовувати квадрокоптер для визначення напрямку прильоту снаряда, попередньо узгодивши його застосування із військовими підрозділами (службою розвідки, РЕБ тощо).

У процесі фотографування необхідно «фотографувати місце без змін та не вносити будь-які зміни в місце події; робити загальні, контекстуальні та великі фотографії; загальні фотографії повинні включати фотографії прилеглих територій, будівель, вулиць тощо; контекстуальні фотографії повинні показувати зв'язку між об'єктом, який фотографується, та іншими об'єктами; великі фотографії мають показувати деталі об'єкта, що фотографується; де можливо, фотографувати потрібно з масштабом і без нього; реєструвати всі фотографії із вказівкою ідентифікаційних відомостей особи, що фотографує, дата і час фото, налаштування камери тощо» [1, с. 152].

Місцезнаходження вирви слід визначати з урахуванням найбільшої концентрації руйнувань. У разі значних пошкоджень вирва може бути під завалами або навіть відсутньою.

Огляд вирви (воронки) повинен включати:

- 1) фіксацію матеріалу основи (грунт, асфальт, деревина тощо);
- 2) визначення локалізації щодо нерухомих орієнтирів за допомогою рулетки;
- 3) вимірювання діаметра (для неправильної форми – перпендикулярні діаметри);
- 4) визначення глибини та епіцентру вибуху (найглибшої точки вирви);
- 5) встановлення географічних координат через GPS-навігатор або телефон.

За можливості – визначення кута нахилу вирви для оцінки розташування снаряда (складно для м'яких поверхонь чи ракетних ударів).

Визначення напрямку вирви до сторін світу за допомогою компаса (телефон менш надійний у разі слабого зв'язку) [5, с. 325].

Авіаційні, ракетні удари та артилерійські обстріли цивільних і військових об'єктів призводять до численних жертв серед як військових, так і цивільного населення. Території, які перебували під окупацією, після звільнення оглядаються не лише для документування руйнувань інфраструктури, але й для виявлення та фіксації жертв серед місцевого населення. Часто такі жертви поховані масово або були поховані родичами та знайомими в доступних місцях, як-от на подвір'ях, городах чи в садах. Крім того, значну кількість тіл може бути знайдено під завалами зруйнованих будівель.

Під час огляду трупів здійснюється детальна фіксація місця події, включаючи географічні координати, фото- та відеофіксацію. Зазначаються ознаки, що вказують на причину смерті (вогнепальні поранення, удушення тощо). Вилучаються всі потенційні докази, включаючи біологічні матеріали, зразки ґрунту та предмети, що мають слідчі значення.

При розслідуванні масових вбивств проводиться комплексна криміналістична експертиза. Визначаються характер та послідовність дій злочинців,

встановлюються особисті дані жертв. Отримані дані фіксуються у відповідних процесуальних документах.

Під час огляду колони розстріляних автомобілів слід виконати комплекс заходів: визначити та зафіксувати точне місцезнаходження, встановити кількість транспортних засобів, їхні марки та моделі, напрямок руху колони. За допомогою вимірювальних інструментів слід визначити відносне розташування автомобілів та інших об'єктів на місцевості. Особливу увагу слід приділити фіксації слідів вогнепальних пошкоджень на транспортних засобах, включаючи напрямок стрільби, калібр зброї та характер пошкоджень. Крім того, необхідно провести огляд та фіксацію тіл загиблих, вилучити з місця події всі речові докази та скласти детальний план-схему, що відображає розташування всіх об'єктів.

Як зазначає І. Пиріг дії спеціаліста-криміналіста полягають у виявленні різних слідів: контактної взаємодії (боротьби, інших насильницьких дій), слідів біологічного походження; взуття, папілярних візерунків рук, недопалків, знарядь вчинення злочину; загублених речей та документів злочинця. Ними можуть бути: списки військовослужбовців рф, найманців, документи на військову техніку, особисті речі військових (аптечки, сухий пайок, одяг тощо), таблиці позивних, графіки нарядів, особисті зошити командирів із записами номерів телефонів тощо.

Важливе значення мають виявлені спеціалістами на місці події предмети та зброя, що вказує на заборонені міжнародним правом методи ведення війни: зброя, що має невибіркову дію: касетні боєприпаси, міни-пастки, протипіхотні міни тощо; залишки або упаковки з-під засобів бактеріологічної чи хімічної зброї; види озброєння, що завдають надмірних страждань: запалювальні та розривні кулі; снаряди, що перевертаються або сплющуються у тілі людини; сліди осколкових боєприпасів: шматочки пластмаси, металу, дрібні відколи дерева та скла в людському тілі, що складно виявити; розривні або снаряди з вибуховою (запалювальною) речовиною тощо [6, с. 349].

Як відомо, процес огляду місця події можна поділити на три етапи: підготовчий, робочий і заключний. Під час розслідування воєнних злочинів огляд місця події на кожному з цих етапів має свої особливості.

Підготовчий етап огляду місця події передбачає визначення тактичних завдань та вибір засобів і способів їх виконання, спираючись на доступну вихідну інформацію. На цьому етапі також здійснюються заходи для створення сприятливих умов, які забезпечать ефективність огляду. Як слушно зазначають О. В. Пчеліна та Т. Г. Фоміна, специфіка тактики огляду місця події в рамках досудового розслідування воєнних злочинів обумовлена особливостями, що відображаються у кримінально-правовій і криміналістичній характеристиці таких злочинів. Це, своєю чергою, знаходить відображення в обстановці місця події та слідовій картині вказаних правопорушень [7, с. 253].

На етапі підготовки аналізується вихідна інформація щодо події кримінального правопорушення та її наслідків. Визначається доцільність і необхідність огляду місця події, а також його основні завдання. Формується

склад учасників процесуальної дії, розподіляються та уточнюються їхні обов'язки, організовується їх взаємодія. Також забезпечується матеріально-технічна підготовка. Окрім цього, встановлюються межі місця події та методи його огляду, вживаються заходи для надання невідкладної допомоги постраждалим і забезпечення безпеки всіх учасників огляду. Особливістю підготовчого етапу під час досудового розслідування таких правопорушень є дотримання безпеки, а також правильний вибір засобів і методів для всебічного дослідження місця події. Це дозволяє максимально ефективно виявляти, фіксувати та вилучати сліди злочину й інші докази.

На підготовчому етапі одним із основних завдань є формування складу слідчо-оперативної групи для проведення огляду місця події під час досудового розслідування воєнних злочинів. Враховуючи розміри місця події та обсяг слідової інформації, спочатку визначають оптимальний метод огляду, а вже потім - кількість і склад учасників. Особливу увагу слід приділити залученню фахівців, зокрема криміналістів, які відіграють важливу роль у документуванні воєнних злочинів.

Робочий етап передбачає безпосереднє дослідження місця події із залученням фахівців і використанням технічних засобів, таких як БПЛА, фото- та відеообладнання, вимірювальні прилади тощо, з метою збору слідової інформації. Особливий акцент робиться на виявленні слідів обстрілів (зокрема ракетних ударів), уламків боеприпасів і вибухових пристроїв, пошкоджень об'єктів цивільної та критичної інфраструктури, трупів, а також біологічних слідів. Завданням є не лише ідентифікація слідів воєнних злочинів, але й фіксація їхнього розташування в контексті місця події, визначення характерних ознак, а також належне вилучення й пакування доказів. У разі необхідності проводиться відбір проб ґрунту, води чи інших матеріалів із зони ураження та прилеглих територій.

Варто зазначити, що під час досудового розслідування воєнних злочинів, зважаючи на ймовірність обстрілів або активних бойових дій, огляд трупів може бути перенесений. У таких випадках тіла оглядаються в безпечному місці, наприклад, у бюро судово-медичної експертизи чи іншій спеціально обладнаній локації. До огляду залучається судово-медичний експерт або лікар, а труп за потреби направляється на подальшу судово-медичну експертизу (розтин).

Заключний етап огляду місця події в межах досудового розслідування воєнних злочинів передбачає документування його ходу та результатів відповідно до положень статей 104–107 і 615 КПК України. Основною вимогою на цьому етапі є забезпечення максимальної швидкості фіксації, щоб мінімізувати ризики для членів слідчо-оперативної групи, які можуть перебувати в зоні повторного ураження.

Як показує практика, фіксація здійснюється не лише через складання протоколу, але й із використанням сучасних технічних засобів і технологій. До таких належать фотозйомка, створення фототаблиць, 3D-знімків, викорис-

тання супутникових зображень, створення схем, масштабних планів і таблиць із GPS-координатами.

До протоколу огляду місця події можуть додаватися додаткові матеріали, зокрема пояснення залучених спеціалістів і довідка вибухотехніка про відсутність вибухонебезпечних матеріалів на місці огляду.

Важливим є запровадження новітніх, інноваційних криміналістичних засобів та методів для розслідування військових злочинів. Допомогу надають фахівці з інших країн, які використовують інноваційні науково-технічні засоби, методи і методики криміналістики, що впровадженні у різних державах світу. Так 3D-сканери, надані міжнародними партнерами, використовуються для документування місць вчинення військових злочинів. Суттєву допомогу українським криміналістам та судовим експертам надають фахівці з Франції, Іспанії, Словаччини, Польщі [8, с.17].

На сьогодні українські спеціалісти-криміналісти застосовують у своїй роботі сучасні інноваційні технології:

- використовують безпілотики для фіксації руйнувань житлових будинків та об'єктів критичної інфраструктури, спричинених російськими ракетними ударами.

- створюють детальні тривимірні моделі місця події за допомогою сучасних сканерів. Ці сканери дозволяють працювати швидко та безпечно, залишаючись на відстані від потенційно небезпечних зон, які нерідко повторно обстрілюються російськими військами після прибуття поліції чи медиків.

- визначають ДНК-профіль за допомогою сучасних мобільних приладів, які демонструють високу швидкість ефективність.

Сьогодні сучасні технології, зокрема штучний інтелект, відкривають широкі можливості для розслідування воєнних злочинів, зокрема проведення огляду місця події. Аналіз супутникових знімків, відео, фото, аудіо, соціальних мереж, медичних даних та текстів дозволяє ефективніше виявляти докази, ідентифікувати підозрюваних та свідків, а також встановлювати причини та обставини вчинення злочинів.

Штучний інтелект демонструє високий потенціал у цій галузі, дозволяючи автоматизувати аналіз великих обсягів даних різного типу. Зокрема, штучний інтелект може бути використаний для виявлення змін в ландшафті за супутниковими знімками, ідентифікації осіб на відео та фото, аналізу аудіозаписів, виявлення зв'язків між підозрюваними в соціальних мережах, а також для аналізу медичних даних та текстової інформації. Це суттєво підвищує ефективність розслідування та сприяє встановленню істини.

Потенціал застосування штучного інтелекту в розслідуванні воєнних злочинів є величезним. З розвитком технологій можливості штучного інтелекту будуть розширюватися, що дозволить вирішувати ще більш складні завдання. Наприклад, штучний інтелект може бути використаний для створення 3D-моделей місць злочинів, ідентифікації зброї та боєприпасів за

їхніми характеристиками, а також для прогнозування подальших дій підозрюваних. Залучення фахівців і використання сучасних технологій забезпечує якісне та відносно безпечне розслідування воєнних злочинів навіть в умовах підвищеної небезпеки.

Висновки. Проведення огляду місця події під час розслідування воєнних злочинів є складним і поетапним процесом, який вимагає не лише знань криміналістики, а й глибокого розуміння специфіки військових дій та міжнародного гуманітарного права. Війна вносить суттєві корективи в традиційні методики проведення слідчих дій, вимагаючи від фахівців адаптації до нових умов та використання сучасних технологій. Результати такого розслідування є важливим внеском у встановлення істини, притягнення винних до відповідальності та забезпечення справедливості для потерпілих.

Аналіз особливостей проведення огляду місця події під час розслідування воєнних злочинів свідчить про необхідність комплексного підходу, який враховує як юридичні, так і криміналістичні аспекти. Проведення огляду місця події при розслідуванні воєнного злочину вимагає від криміналістів високої кваліфікації, гнучкості та готовності до роботи в екстремальних умовах. Слід зазначити, що використання сучасних технологій, таких як дрони та 3D-сканування, а також технологій штучного інтелекту дозволяє більш ефективно фіксувати та аналізувати сліди злочинів. Отримані результати дослідження свідчать про необхідність подальшого розвитку теоретичних та практичних аспектів цієї проблематики. Зокрема, перспективним напрямком досліджень є розробка сучасних стандартів проведення слідчих дій, в тому числі огляду місця події, в умовах війни, що матиме важливе значення не лише на національному, а й на міжнародному рівні.

Література:

1. Клепікувський В.Г. Кримінальний процесуальний аналіз огляду місця події як слідчої (розшукової) дії. Дис.д.ф. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2023. 208 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/c2b2c881-79d3-4152-82ce-0b5647589628> (дата звернення - 20.11.2024).
2. Батюк О.В., Дмитрів С.О. До питання організації розслідування військових злочинів. Соціально-правові студії. 2021. Випуск 3 (13). С. 77-87, с. 84 URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3976> (дата звернення - 20.11.2024).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення - 22.11.2024).
4. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Закон України від 14 квітня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text> (дата звернення - 25.11.2024).
5. Розслідування воєнних злочинів і пов'язаних з війною кримінальних правопорушень: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти : наук.-практ. посіб. До 30-річчя Харків. нац. ун-ту внутр. справ / [І. В. Клименко, М. С. Цуцкірідзе, Ю. В. Орлов та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., члена-кор. НАПрН України В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – 2-ге вид., допов. та перероб. Харків: Право, 2024. 432 с.

6. Пиріг І. Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, учинених в умовах воєнного стану / І. Пиріг // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. Спеціальний випуск № 2 (121). С. 347-352 URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/11602> (дата звернення - 25.11.2024).

7. Пчеліна О. В., Фоміна Т. Г. Особливості проведення огляду місця події під час досудового розслідування злочинів, пов'язаних зі збройною агресією проти України. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 2. С. 251-259 URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/660/575> (дата звернення - 25.11.2024).

8. Інноваційні методи, засоби та технології в криміналістиці та судовій експертизі : наук.-практ. посібник : електрон. наук. вид. / [Шепітько В. Ю., Авдєєва Г. К., Коновалова В. О. та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька ; Нац. акад. прав. наук України ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків : Право, 2023. 116 с.

References:

1. Klepikovskiy, V.H.(2023) Kryminalnyi protsesualnyi analiz ohliadu mistsia podii yak slidchoi (rozshukovoi) dii [Criminal procedural analysis of the inspection of the scene of the incident as an investigative (detective) action]. Odesa, 208 p. Retrieved from <https://dspace.onua.edu.ua/items/c2b2c881-79d3-4152-82ce-0b5647589628> [in Ukrainian].

2. Batiuk, O.V., Dmytriv, S.O. (2021) Do pytannia orhanizatsii rozsliduvannia viiskovykh zlochyniv [On the issue of organizing the investigation of war crimes]. Sotsialno-pravovi studii - Socio-legal studies. 2021. 3 (13). P. 77-87. Retrieved from <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3976> [in Ukrainian].

3. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine]. (n.d). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].

4. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennia poriadku zdiisnennia kryminalnoho provadzhennia v umovakh voiennoho stanu. Zakon Ukrainy [On making changes to the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding the improvement of the procedure for carrying out criminal proceedings under martial law. Law of Ukraine. (n.d). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text> [in Ukrainian].

5. Sokurenko, V.(2024) Rozsliduvannia voiennykh zlochyniv i poviazanykh z viinoiu kryminalnykh pravoporushen: kryminalno-pravovi, kryminalni protsesualni ta kryminalistychni aspekty [Investigation of war crimes and war-related criminal offenses: criminal law, criminal procedural and forensic aspects]. Kharkiv [in Ukrainian].

6. Pyrih, I.(2022) Vykorystannia spetsialnykh znan pry rozsliduvanni zlochyniv, uchynenykh v umovakh voiennoho stanu [The use of special knowledge in the investigation of crimes committed under martial law]. Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnurishnykh sprav - scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. 2 (121). s. 347-352 [in Ukrainian].

7. Pchelina, O. V., Fomina, T. H. (2023) Osoblyvosti provedennia ohliadu mistsia podii pid chas dosudovoho rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh zi zbroinoiu ahresiieiu proty Ukrainy [Peculiarities of conducting an inspection of the scene during the pre-trial investigation of crimes related to armed aggression against Ukraine]. Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu. 2. s. 251-259 Retrieved from <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/660/575> [in Ukrainian].

8. Shepitko, Yu. (2023) Innovatsiini metody, zasoby ta tekhnolohii v kryminalistytsi ta sudovii ekspertyzi [Innovative methods, tools and technologies in forensics and forensic examination]. Kharkiv. 116 s. [in Ukrainian].

